

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies duodecimus, decimus tertius et decimus quartus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1868

De S. Edwino Seu Eduino. Rege Nordhumbriæ in Anglia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71232)

A

D

DE S. EDWINO SEU EDUINO.

REGE NORDHUMBRIÆ IN ANGLIA.

C. B.

SYLLOGE HISTORICA.

§ I. Cultus publicus, tempus natale, legitima regni Northumbriæ possessio.

ANNO
DCXXXIII.

Northumbria, cujus hic datur notitia.

B

Anglo-Saxones seculo v et sequenti in præcipua, quam occuparant, Britannia Antiquæ parte septem erexerunt regna, Heptarchiæ Anglicanæ nomine distingui idcirco a posteris solita. Hæc inter non infimum locum obtinuit, quod, quia ad Septemtrionem Humbri fluminis situm erat, Northumbriæ nomen fuit sortitum, quodque eadem de causa a veteribus Northanymbrarico etiam, vocabulo isthoc non secus ac vocabulo Northumberland, quo hodieque regio ista ab Angelis et Belgis distinguitur, regionem seu regnum ad Septemtrionem Humbri situm, ut scriptores, qui Bedam Cantabrigiæ anno 1643 edi curarunt, testantur, significante, fuit vocatum. Id, quod inter Oceanum Germanicum ad Ortum, Scotiam ad Septemtrionem, mare Hibernicum ad Occasum et Merciorum in Heptarchia Anglicana regnum ad Meridiem situm erat, ambitu suo, ut Alfordus, a quo decessores nostri ad xx Martii diem in Commentario, Actis S. Cuthberti, Lindisfarnensis episcopi, prævio, num. 1 hæud multum abludunt, ad annum 547, num. 3 docet, Dunelmenses, Lancastrenses, Eboracenses, Northumbrios, Cumbrios, Westmorlandios, Laudoniam etiam et Pictorum provinciam complectebatur, duasque in partes seu regna minora, quorum alterum Deiram seu Deiros, ab Humbro flumine usque ad murum Picticum Tinamque fluvium, alterum vero Berniciam seu Bernicios, inde ad fretum usque Scoticum extensos, comprehendebat, subdivisum ab Humbro flumine usque ad fluvium Tuedam protendebatur.

C

rex Edwinus, qui, quemadmodum non e Breviariis aliisve ecclesiasticis libris,

2 E regibus, qui Northumbriæ proprii fuere, totumque illud regnum tenuere, Christi fidem primus amplexus fuit Edwinus seu Eduinus, Sanctus et Martyr, quod contra barbaros pugnans Ecclesiam et fidem, quam didicerat, defenderit, a Majoribus nostris, ut Alfordus ad annum 633, num. 13 ait, vocatus. Hic in Opere nostro ad iv Octobris diem, qua a Wilsono in Martyrologio Anglicano memoratur, inter Prætermisissos jam relatus, indeque ad præsentem, qua e dicendis fuit occisus alibique annuntiatur, mensis ejusdem diem, ut hæc, si de cultu ejus constitisset, Operi nostro inferretur, fuit remissus. Id conspicuus, nihil habui antiquius, quam ut, an Edwinus cultu ecclesiastico alicubi gauderet, sedulo examinarem. Itaque hunc in finem Breviaria omnia ac præsertim Anglicana penes nos exstantia sedulo excussi. Verum oleum atque operam perdididi; neque enim vel in hisce vel in aliis qui aut Officia Sanctis quibusdam propria continent, aut Horis ca-

nonicis recitandis quoquo modo subserviunt, libris ecclesiasticis, a me pariter excussis, ullum usquam cultus publici, qui Eduino vel deferatur vel delatus umquam fuerit, vestigium inveni. Ad Martyrologia, Classica appellari solita, pari deinde studio, quod ipsamet in hisce Servorum Dei inscriptio pro cultu ut plurimum habeatur, me converti; verum ex Hagiologiis adeo antiquis nullum etiam, cui usquam Eduino Northumbriæ regi nomen exstet inscriptum, reperire quivi.

3 Sanctum quidem cum Martyris titulo in Martyrologio Flori et in omnibus Angliæ Calendariis memorari, Albanus Bullerus in Sancti nostri Vita, a se contexta, aliisque a se pariter contextis aliorum Sanctorum Vitis ad iv Octobris diem inserta, non obscure indicat; verum ego nec Flori Martyrologium nec ullum, quod Eduino vel utcumque meminerit, Angliæ Calendarium novi. Hæc considerans cogitare adhuc de probando Sancti cultu viz non rebar omnino inutile. Nec, ut aliter animo comparatus essem, efficere statim potuit Anglicanum, quod anno 1608 excusum notatur, Wilsoni jam supra memoratum Martyrologium; etsi enim in hoc Londini prope New-gate Market ecclesia, quæ in S. Eduini honorem erecta ac dedicata esset, usque ad Henrici VIII, Angliæ regis, ætatem substituisse diserte asseratur, ut dubium tamen, an ecclesia hujusmodi, cum nulla plane illius in posteriori, quæ anno 1640 prodiiit, Martyrologii ejusdem editione mentio instituitur, Londini umquam exstiterit, revocari potest. Nec dubitandi causam mihi adimit monasteriorum omnium ac aliarum ædium sacrarum, quæ in Anglia et Wallia Henricus VIII Angliæ rex vel subvertit vel integra reliquit vel alii postea erexerunt, patronos ac fundatores exhibens Speedi Catalogus.

4 Etsi enim Bullero, qui in hoc ecclesiam antiquam, S. Eduino dedicatam, Londini collocari loco supra citato ait, Catalogi illius exemplar, in quo id vere fiebat, fortassis præluxerit, nulla tamen usquam ecclesiæ hujusmodi, quæ Londini exstiterit, mentio in dicto Catalogo, prout hic ad ecclesiasticæ Anglicanæ per Harpsfeldium Historiæ calcem exhibetur, occurrit. At vero, etsi sic habeat ac proin, an vere ecclesia, quæ S. Eduinum venerata sit patronum, Londini umquam exstiterit, mihi pergat apparere admodum dubium, opportune nihilominus hic succurrit idem Speedi Catalogus aut, si mavis, hujus ad Historiæ mox dictæ calcem adjectum exemplar, Id enim, Bullero etiam, etsi interim Catalogi ejusdem, quod pro se laudat, exemplar ab exemplari mox

sed e Speedi Catalogo, ecclesiam sub nomine ejus

E

F

erectam recensente, probatur, cultu sacro fuit gavisus,

memo-

A memorato exstiterit e jam dictis fortassis diversum, aperte loco supra citato assentiente, ecclesiam, quæ, non Londini, sed Bearweæ in comitatu Somersensensi Eduinum pro patrono habuit seu Deo sub ejus nomine dedicata fuit, commemorat. Quare, cum Servorum Dei cultum ex ædibus sacris, sub horum nomine Deo dedicatis, rectissime inferri, nemo non agnoscat, talesque veluti Sancti aut Beati locum sibi in Opere nostro vindicent, non est sane, cur, an cultu sacro fuerit gavisus, vel an Operi nostro, ut decessores nostri futurum loco non uno promiserunt, inserendum Eduinus sit, dubii adhuc hæreamus.

meliusque hodie, quam 4 Octobris die annuntiatas,

5 Ac id quidem hac potius, quam IV Octobris die, etsi etiam tum, cum posterioris hujus diei Prætermisissis accenseretur Eduinus, de cultu constitisset, fieri debuisse mihi viletur: ex errore enim dumtaxat, ut in Anglicano Wilsoni Martyrologio Eduinus IV Octobris die annuntietur, factum esse, vehementissime suspicor; cum is enim IV Id. Octobris, id est, XII mensis hujus die, ut Beda Historiæ gentis Anglorum lib. II, cap. XX scribit, fuerit occisus, enimvero verendum valde est, ne, cum in uno aut pluribus, e Mss., diem etiam, quo fuerit necatus, per modo adductas notas chronicas IV Id. seu Idus Octobris signantibus, vocabulum Id. seu Idus vel librariorum oscitantia omisium vel vetustate exesum fuisset, per errorem inde natum in Mss. alia, e prioribus illis Mss. transumpta, ac tandem in ipsismet dictum Martyrologium solæ duæ voces reliquæ IV Octobris irrepserint. Ut sit, hodie equidem in Anglicano, cujus egraphum Ms. penes nos exstat, Martyrologio, Londini anno 1526 typis excuso, a Richardo Whitfordo, qui id contexit, Eduinus annuntietur, idque melius abs hoc tum, quam IV Octobris die a Wilsono fieri, existimasse etiam videtur Castellanus, utpote Sanctum hodie pariter, non vero IV Octobris die, celebrans. Verba, quibus id facit, ne nullam plane e Fastis sacris Eduini annuntiationem lectori exhibeam, huc transcribo. Facta a me e Gallicis Latina sic habent: In comitatu Northumbriæ in Anglia S. EDUINI, primi tractus illius regis Christiani, injuste decimo septimo regni sui anno occisi.

biographum nactus est Bedam,

C 6 Modo ad Sancti Acta sermonem convertamus. Hæc litteris Beda Historiæ Ecclesiasticæ gentis Anglorum lib. II, cap. IX et nonnullis sequentibus est complexus; verum ea, etsi etiam fide optima conscripta, Commentario huic subjecturus haud sum. Cum enim ad S. Paulinum, Eboracensem episcopum, qui Eduinum ad Christi fidem convertit, etiam spectent, aut saltem quamplurima, ad Sanctum isthunc spectantia, sibi habeant intertexta ac ad X, qua is colitur, Octobris diem in quintum mensis ejusdem tomum a pag. 108 usque ad 114 illata apud nos jam sint, haudquaquam, ut hic, quo commode a studioso lectore legi queant, recudantur, est necesse. Attamen, cum huic, ut, quæ prolixiori oratione seu exposita seu narrata de Sanctis sæpe sunt, ea sibi, veluti sub unum conspectum tam paucis, quam fieri id queat, verbis exhibeantur, accidere soleat haud ingratum, Acta illa seu potius, quæ hæc ad S. Eduinum, non vero ad solum S. Paulinum spectantia, continent, in compendium, cui nonnulla etiam, cum id opportunum judicaro, aliunde accepta intertexam, tam paucis, quam potero, verbis contracta

Adnotationibusque nihilominus interdum a me intersertis illustrata ob oculos in ipsomet præsentii Commentario, subinde interim in hoc, cum id expedire visum fuerit, ipsamet etiam, quæ Beda vel Historiæ Gentis Anglorum lib. mox citato, vel alibi suppeditat, verba huc transcripturus, duobus §§ sequentibus ponam, alioque deinde §, quid de visione, quæ Eduino in afflictissimo rerum suarum statu fuisse oblata a Beda refertur, sit censendum, et an vel hic scriptor in iis, quæ de illa memorat, credulitatis nimix, vel Eduinus arrogantix et ambitionis immodicæ insimulari merito queat, examinabo. Verum priusquam vel unum vel alterum præstem, juverit hic nonnulla adhuc præmississe.

7 Beda lib. II Historiæ Gentis Anglorum cap. XX sic scribit: Occisus est Eduinus die quarta Iduum Octobris anno Dominicæ Incarnationis sexcentesimo tricesimo tertio, cum esset annorum quadraginta et octo; cum anni 48, quibus Eduinus vixisset, ab anno 633, quo occisus a Beda hic asseritur, ordine retrogrado computati ad annum 585 deducant, consecrarium est, ut postremo isthoc anno Eduinus sit natus. Omnino id certum, uti etiam Eduini patrem exstitisse Ællam seu Allam, Northumbrorum vel, ut alii volunt, dumtaxat Deirorum regem. Capgravius enim seu potius Joannes Tinmuthanus, qui anno circiter 1360 floruit, in Sancti nostri Vita, a sese e supra laudato Bedæ libro, paucis dumtaxat haud admodum magni momenti mutatis contexta ac in Novam, quæ anno 1516 Londini prodit, Sanctorum Angliæ Legendam illata, sub initium de Elle seu Alla sic scribit: Hic sanctum Edwinum regem et martyrem genuit et Accam sororem ejus; ita autem, S. Eduini patrem exstitisse Ællam seu Allam, luculentissime sane docet; idemque etiam ad annum 617 facit, quod veluti opus antiquum maximeque authenticum in Trivultianis anni 1708 Ephemeridibus pag. 1879 laudatur, Ozoniique anno 1692 typis prodit, Chronicon Saxonicum. Nec ullum usquam Scriptum seu recens seu antiquum, quod patrem ab Alla distinctum Eduino attribuat, invenire quivi.

8 Verum, ut hinc ad jus, quo Alla ejusque filius Eduinus Northumbriæ regnum possederint, converti paulo post sermo ordinate queat, an Alla, Eduini e jam dictis pater, qui, quemadmodum Saxonicum, cujus mox memini, Chronicon docet, in Northumbro- rum regnum, vel certe, ut alii volunt, in Dieram, præcipuam hujus partem proxime post Idam, anno circiter 559 e vivis sublatus, successit, exstitit forsitan primi hujus Northumbro- rum regis filius, vel ab eo saltem traxit originem? Capgravius supra laudatus seu potius Joannes Tinmuthanus in S. Oswaldi, Northanhumbro- rum regis, apud nos ad V Augusti diem, qua colitur, jam dati, Vita, a se conscripta ac in Novam, cujus jam supra memini, Sanctorum Angliæ Legendam illata, sub initium sic scribit: Mortuo Ida, Elle in regno Deirorum successit; Adde vero filius Idæ tantum regnum Bernicio- rum suscepit. Elle tamen iste de semine Idæ non descendit; sed tamen ex Woden, de quo Ida, et ipse Elle originem traxit. Ita ille, Idæ filium haud exstitisse Ællam seu Allam, luculentissime sane tradens; ei autem Florentius Wigorniensis et Walingfordus in Chronicis, abs illo quidem seculo XII,

AUCTORE C. B.

anno 585 natus est ex Alla,

E

qui, quamvis Idæ, primi Northumbro- rum regis, filius F

abs

AUCTORE
C. II.

abs hoc vero sub seculi XIII initium scriptis, suffragantur. Neuter enim dum ad annum 547 Idæ filios enumerant, Allam hisce accenset: Adhæc Ællam non Idæ, sed Yffi filium fuisse, Chronicon Saxonicum, jam supra plus semel laudatum, diserte ad annum 560, Wigorniensis ad annum 559 clarissime etiam ei assentiente, affirmat: ut, cum præterea nihil, unde Ællam exstitisse Idæ filium, colligas, vel apud Bedam vel apud alium scriptorem antiquum occurrat, sit sane ob jam dicta, cur primi illius Northumbrorum regis filius re etiam ipsa Alla haud exstitisse credatur.

haud exstitisse videatur, non propterea tamen Northumbriæ regnum

9 Nec, quo minus id fiat, impedire debent Bedam mox laudatus aliique scriptores antiqui, qui, quemadmodum apud nos ad xx Augusti diem in Commentario, Actis S. Oswini, Northumbrorum regis, prævio, fas est videre, Elfricum seu Ethelricum, Idæ filium, constanter appellant S. Eduini patrum, sicque Allam, hujus patrem, et dictum Ethelricum seu Elfricum pro fratribus obtrudunt. Quid si enim mater Allæ, cum Yffus hujus pater matrimonio sibi junctus obisset, secundas cum Ida nuptias inierit huicque filium Elfricum seu Ethelricum genuerit? Ita certe hic et Alla, non quidem ex eodem patre, sed ex eadem matre fratres exstiterint. Id autem, ut factum esse potest, ita etiam reipsa factum est credendum, quo Beda scriptoresque mox laudati, qui Ethelricum, Idæ filium, Eduini patrum faciunt, neque tamen hujus patrem Allam exstitisse Idæ filium, usquam indicant, cum chronographo Saxonico scriptoribusque aliis mox pariter laudatis, qui vel Yffum exstitisse Allæ patrem diserte tradunt, vel hunc Idæ filium, dum hosce enumerant, haud accensent, sicque vere primi istius Northumbrorum regis filium non exstitisse produunt, in concordiam adducuntur. At vero, inquit fortassis nonnemo, si Alla haud exstitit Idæ filius, consecrarium erit, ut ex hoc nec ille, nec filius ejus Eduinus, nisi forsitan, contra ac apparet, ex Idæ vel filia vel nepte genitus hic fuisset, traxerit originem, et tamen ab Ida regalem Nordanhymbrorum prosapiam originem tenere, Beda Historiæ Gentis Anglorum lib. 5, cap. xxv scribit.

C
injuste vel Eduini filius possedit.

10 Fateor, sic habet; verum Beda ibidem de Nordanhymbrorum prosapia, quæ seculo VIII ineunte seu ætate sua, non vero de ea, quæ ante hanc Northumbriæ regnum occupavit, sermonem, uti cuique, qui vel sola scriptoris illius verba expenderit, manifestum evadet, instituit. Nec Idæ filium exstitisse Allam, melius etiam quis contenderit ex eo, quod alioquin, quo jure quove titulo Idæ, qui plures, quos generat, post se filios reliquit, in Northumbriæ regnum aut saltem in præcipuam hujus partem Dieram successerit, edici posse haud videatur. Id enim vel a matrimonii, abs Allæ matre cum Ida initi, contractu, vel ex immodico hujus in uxorem, quæ filium suum Allam in solium evehi obnixè postularit, affectu, vel alia demum quacumque ea causa, forte etiam (neque enim, quo jure quove ordine in singula Heptarchiæ regna statim ab ipso, quo hæc fuerant erecta, initio alii aliis successerint, sat exploratum habeo) vel re ipsa vel saltem in speciem justa, quam ignorare nos sivit antiquitas, factum esse potest. Scriptores jam laudati, qui, quamvis Allam haud exstitisse Idæ filium, vel tra-

dant, vel is saltem, quæ scribunt, indicent, tamen illum successisse memoriæ produunt, nihil omnino, unde id jure haud factum colligas, adjungunt; verum qualicumque demum modo sit factum, ut Idæ Alla successerit, nihil equidem inde contra Eduinum, hujus filium, poterit inferri; is enim jure optimo Northumbriæ regnum possedit cum id a Redualdo, Orientalium Anglorum in Heptarchia rege, a quo justissimi belli forte Ethelfrido fuerat eruptum, acceperit, uti ex Vita ejus compendio, e Beda et aliunde accepto hicque jam nunc duobus §§ sequentibus exhibendo, fiet perspicuum.

§ II. Sanctus ab Ethelfrido, sororis suæ marito, relegatur, visione cœlesti in angustiis recreatur, Northumbriæ regnum et supremam in Heptarchiam potestatem obtinet, a rege inimico vulneratur, sese Christo, si hunc vincat, servitutum, pollicetur, tandemque a S. Paulino convertitur ac baptizatur.

A
Alla, Eduini patre, qui, cum antea, si Alfordo ad annum 547 et annum 559 fides sit, in Deira dumtaxat regnasset, anno 559 in totius Northumbriæ regnum Idæ tunc mortuo successerat, idque sic, ut, suprema sibi tam in Bernicia, quam in Deiram potestate servata, in Bernicia interim Addam, Idæ filium, aliosque post hunc regnare permisit, triginta propemodum annis tenuerat, anno 588 e vivis sublato, Ethelricus, seu Elfricus, Eduini e supra dictis patris, qui, teste ad annum 559 Wigorniensis, duobus jam annis in Bernicia regnarat, Northumbriæ totius, Berniciæ Deira adjuncta, regnum arripuit, idque post quinquennium moriens, ad Ethelfridum filium suum, matrimonio cum Acca, Eduini sorore jam conjunctum, transmisit. Erat hic tum adhuc, utpote anno demum, ut supra docui, 585 natus, annorum dumtaxat circiter octo puer, cumque adeo moderandis regni habenis esset impar, in Northumbria sub primos Ethelfridi ibidem regnantis annos, sinistris in hujus animo suspicionibus de illo nondum natis, absque ullo metu, tranquillitatem, quam amabat, turbare nato, commoratus fuisse videtur.

12 Ast, cum postea factus ætate provecior Quenburgam (Beda lib. II Historiæ Gentis Anglorum cap. XIV videsis) Cearli Merciorum regis filiam duxisset uxorem, omnibusque passim tum morum elegantia, tum raris, quibus præcellerat, naturæ dotibus placeret, Ethelfridus, qui, summe, an Eduini in Northumbriæ regnum jus prævaleret, ambigere, ut apparet, non immerito poterat, maximeque, ne a Deiris et Berniciis, id Eduino jam adulto, quem in oculis ferebant, adjudicantibus, Northumbria tandem, quo ad hujus solum eundem Eduinum eveherent, expelleretur, timebat, invidiæ

stimulis

D
Eduinus, patre Alla anno 588 e vivis sublato, a sororis suæ qui regnum arripuerat,

F

marito Ethelfrido relegatur, multisque annis per diversa loca vagatus, ad Redualdum,

A *stimulis cæcæque dominandi impotentia actus in illum, etsi e dictis uxoris suæ fratrem, insurrexit, parumque absuit, quin Viro, omnibus dilecto, violentas manus inferret; verum id tulo fieri a sese haud posse ratus, quæsitis fictisque criminibus insimulatum in exilium pellit, certus ibidem structis insidiis, data id absque periculo faciendi opportunitate, æmulum necare, quo vivente, sese in throno tutum haud futurum, arbitrabatur. Eduinus itaque aula totaque Northumbria pulsus insidiisque nihilominus, etsi jam exsul, Ethelfrido agente, appetitus, frequenter, quo hasce evitet sedes mutare, ex uno Heptarchiæ regno ad aliud migrare, mentitoque nomine, personam dissimulare, ac per diversa loca annis jam non paucis profugus vagari compulsus ægrissime inter angustias assiduas animam trahebat.*

Orientalium Anglorum regem, recurrit. Abs hoc ipso primum periclitatur, postque tamen,

13 *In misero isthoc rerum suarum statu tandem ad Redualdum, Orientalium Anglorum regem, se contulit, cumque abs hoc, ut suam sociorumque vitam contra Ethelfridi insidias tutaretur, postulasset, supplicantiem rex benigne excipiens, sese, id, aliæque, quæ desiderabat, præstiturum, spondit. Hinc Eduinus, jam locum, ubi absque formidine commorari posset, nactus, meliori deinceps fortuna, pulsus calamitatibus, sese usurum, sperabat; verum Ethelfridus, qui in omnem ejus perdendi occasionem erat intentus, rei factus certior: Misit, inquit Beda lib. II, cap. XII, nuncios, qui Redualdo pecuniam multam pro nece ejus offerrent, neque aliquid profecit. Misit secundo, misit tertio et copiosiora auri et argenti dona offerens, et bellum insuper illi, si contemneretur, indicens. Ita Redualdus vel minis fractus vel corruptus muneribus cessit deprecanti, seque, ut vel ipsemet Eduinum occideret, vel legatis Ethelfridi necandum traderet, paratum exhibuit. Verum id fidelissimus quidam amicus illius (Eduini nempe) animadvertens, intravit cubiculum, quo dormire disponebat, et evocatum foras, quid erga eum agere rex promississet, edocuit et insuper adjecit: Si ergo vis, hac ipsa hora educam te de hac provincia, et ea in loca te introducam, ubi numquam te vel Redualdus vel Edilfridus invenire valeant. Hiscæ auditis, Eduinus, ut Beda prosequitur, ait: Gratias quidem ago benevolentia tuæ; non tamen hoc facere possum, quod suggeris, ut pactum, quod cum tanto rege inii, ipse primus irritum faciam, cum ille mihi nihil mali fecerit, nihil adhuc inimicitiarum intulerit. Quin potius, si moriturus sum, ille me magis, quam ignobilior quisquam me, morti tradat. Quo enim nunc fugiam, qui per omnes Britannia provincias tot annorum temporumque curriculis vagabundus hostium vitabam insidias?*

superna interim, qua prospera

14 *Sequitur hic modo visio, Eduino caelitus oblata, de qua, quia hic infra ferendum est iudicium, ipsamet, quibus apud Bedam loco citato concipitur, verba, etsi etiam proluxiora, huc transcribo: Abeunte igitur, inquit Beda, amico, remansit Eduinus solus foris, residensque mœstus ante palatium multis cœpit cogitationum æstibus affici, quid ageret, quoque pedem verteret, nescius. Cumque diu tacitis mentis angoribus et cæco carperetur igne, vidit subito intempestæ noctis si-*

lento appropinquantem sibi hominem vultus habitusque ignoti; quem videns, ut ignotum et inopinatum, non parum expavit. At ille accedens salutavit eum et interrogavit, quare illa hora, cæteris quiescentibus et alto sopore pressis, solus ipse mœstus in lapide pervigil sederet. At ille vicissim sciscitabatur, quid ad eum pertineret, utrum ipse intus, an foris, noctem transigaret. Qui respondens ait: Ne me æstimes tuæ mœstitiæ et insomniorum, et forinsecæ et solitariae sessionis causam nescire, scio enim certissime, qui es, et quare mœres et quæ ventura tibi in proximo mala formidas.

15 *Sed dicit mihi, quid mercedis dare velis ei, si qui sit, qui his te mœroribus absolvat et Redualdo suadeat, ut nec ipse tibi aliquid mali faciat, vel tuis te hostibus perimendum tradat. Qui cum se omnia, quæ posset, huic tali pro mercede beneficii daturum esse responderet, adjecit ille: Quid si etiam te regem futurum, extinctis hostibus, in veritate promittat, ita ut non solum omnes progenitores tuos, sed et omnes, qui ante te reges in gente Anglorum fuerant, potestate transcendas? At Eduinus, constantior interrogando factus, non dubitavit promittere, quin ei, qui tanta sibi beneficia donaret, dignis ipse gratiarum actionibus responderet. Tum ille tertio: Si autem, inquit, is, qui tibi tanta aliæque dona veraciter adventura prædixerit, etiam consilium tibi tuæ salutis ac vitæ melius atque utilius, quam aliquis de tuis parentibus aut cognatis umquam audivit, ostendere potuerit, num ei obtemperare et monita ejus salutaria suscipere consentis? Nec distulit Eduinus, quin continuo polliceretur, se in omnibus secuturum doctrinam illius, qui se tot ac tantis calamitatibus ereptum, ad regni apicem proveheret. Quo accepto responso, confestim is, qui loquebatur cum eo, imposuit dexteram suam capiti ejus, dicens: Cum hoc ergo tibi advenerit, memento hujus temporis ac loquelæ nostræ, et ea, quæ nunc promittis, adimplere ne differas. Et hic dictis, ut ferunt, repente disparuit, ut intelligeret, non hominem esse, qui sibi apparuisset, sed spiritum.*

16 *Talis fuit, quam dixi, visio; cum autem statim post hanc S. Eduinus quidem de consolatione, quam sibi attulerat, gauderet, dubius tamen adhuc esset ac sollicita mente, quis ille fuisset aut unde venisset, qui sibi apparuerat, volutaret, repente adest ejus supra memoratus amicus, regemque, suadente regina, mutasse sententiam ac, quidquid ei promiserat, servare statuisse, læto vultu annuntiat. Neque vero vana, quam sic ille Eduino fecit, spes fuit. Redualdus enim Eduinum non solum non vel ipsemet occidit, vel hostibus perimendum tradidit, verum etiam adversus Ethelfridum, qui alterutrum sibi concedi, bellum etiam, ni fieret, indicens, postularat, confestim copioso cum exercitu, non concesso, quo ille viribus haud inferiorem congregaret, temporis spatio, progrediens, eundem sibi cum exercitu multum impari in Merciorum finibus occurrentem, conserto in Nottinghamiensi agro ad annis, qui vocatur Idle, Orientalem plagam prælio, occidit, morque bello sane justissimo, utpote ad Ethelfridum, qui bellum sibi injuste indixerat, præ-*

veniendum

AUCTORE
C. B.

*ei obventura
inducuntur
visione re-
creatus,*

E

F

*Northumbria regno,
debellato
occisique
Ethelfrido
anno 647
donatur,*

AUCTORE
C. B.

veniendum suscepto, Northumbriæ regnum occupans, id totum, ad cuius patrem Allam antea spectarat, filio Eduino concessit; ut hic, quemadmodum visione supra memorata prædictum videbatur, non tantum regis sibi infesti insidias vitavit, verum etiam eidem in regni gloriam successerit. Ac id quidem, cum S. Eduinus, ut supra vidimus, anno 633, postquam annis septemdecim regnasset, fuerit occisus, anno 617 accidisse, perspicuum inde fit; verum haud ita liquet, quo tempore acciderint omnia et singula, quæ præterea, ut cuncta, eadem visione supra relata prædicta, evenisse queant, gesisse Eduinus, Northumbrorum rex jam effectus, debet.

multo dein, tempore interim, quo horum aliorum acciderint, incerto, præclara gerit,

B

17 Magna hæc atque eximia fuisse, Beda luculentissime prodit, lib. II *Historiæ Gentis Anglorum* cap. IX de Eduino sic scribens: Regi in auspiciis suscipiendæ fidei et regni cœlestis, potestas etiam terreni creverat imperii, ita ut, quod nemo Anglorum ante eum, omnes Britanniæ fines, qua vel ipsorum, vel Brittonum provinciæ habitant, sub ditione acceperit. Quin et Mevanias insulas (sicut et supra docuimus) imperio subiugavit Anglorum. Si Alfordus ad annum 620 fides adhibenda sit, prima Eduini, Northumbrorum regnum jam adepti, expeditio in Cadwanum, Britonum regem, oppidis ei una cum regione hæc complectente, quam in Brigantibus et Eboracensi agro, pulso Ethelfrido, anno 613 acquisierat, ereptis, fuerit suscepta; verum cum laudatus Alfordus, de Ceretico Britannorum rege dictoque Cadwano, qui ei in Britannorum monarchiam successerit, ad dictum annum 620 loquens, horum regum et regni tempus et Acta, imo omnia esse incerta, ipsemet fateatur, merito in dubium, an vel quod de bello, ab Eduino in Cadwanum moto, scribit, veritati consonet, revocari potest, uti etiam, an Eduinus, anno 621 in Scotos et Pictos pugnans, Gallovidiam et Laudoniam, prout idem Alfordus ad annum istum tradit, regno suo adiecerit. Nec scio, an, quod de Mevanii seu potius Menaviis insulis, ab Eduino subactis, Beda loco mox citato scribit, vel anno 622 accidisse, vel insulas, quas Beda, de iisdem ab Eduino subiugatis lib. II, cap. V etiam loquens, non Scotorum, sed Brittonum insulas appellat, Scotis fuisse ab Eduino ereptas, idem Alfordus ad dictum annum 622 recte scribat.

C

secundas cum Ethelburga, Cantuariorum regis filia, nuptias init,

18 Ut sit, fuisse equidem insulas istas Anglorum imperio ab Eduino subjectas, e Beda est certum. Nec, quin Laudoniam (de Gallovidia potest ambigi) sub ditione sua Eduinus habuerit, est dubitandum, cum provincia ista ad Northumbriæ regnum, cuius totius rex ille erat, tunc spectavit. Modo ad alia, quorum fere omnium epocha certius determinari potest, progredior. Eduinus, mortua jam ab annis aliquot, quam uxorem duxerat, Quenburgha, Cearli Merciorum regis filia, sub anni 625 initium ad secundas nuptias animum adiecit, cumque in Ethelberti, primi Christiani Cantuariorum regis, filiam Ethelburgam, alio nomine Tate dictam, quam forsan, dum Ethelfridum fugiens per varia Heptarchiæ regna vagaretur, conspexerat, oculos conjecisset, legatos, ut hanc peterent, ad Eadwaldum ejus fratrem, qui tunc Cantuariorum regno præerat, misit. Verum cum res, quod Eduinus

adhuc paganus, regia vero, quam postulabat, virgo Christiana esset, difficultatem mox pateretur, matrimonium, hac sublata, tandem ea lege est initum, ut Ethelburga omnesque, qui eam, in Northumbriam abeuntem, comitarentur, libero religionis Christianæ exercitio gaudere secumque Paulinum, episcopum ordinandum, quo sacrorum ministro uterentur, habere possent.

19 Ethelburga itaque, cum Paulinus, ut Beda lib. II, cap. IX ait, sub die duodecima Kalendarum Augustarum, anno ab Incarnatione Domini sexcentesimo vicesimo quinto ordinatus fuisset episcopus, e Cantio una cum hoc aliiis sibi adfunctis comitibus in Northumbriam discessit, cumque ad Eduinum regem, maritum suum, venisset, haud ita dudum, ut apparet, post, si non etiam aliquantum ante, contigit, ut Redualdus, jam supra laudatus, quo agente, Northumbriæ regnum, ut vidimus, Eduinus erat adeptus, Orientalium Anglorum rex excesserit e vivis. Ac patri quidem Erpenwaldus filius in Orientalium Anglorum regnum absque ulla, ut apparet, molestia mox successit; verum Redualdus ad supremam in omnes Heptarchiæ reges, uti ex iis, quæ Beda lib. II, cap. V scribit, fas est colligere, potestatem fuerat evertus; cum vero hanc dignitatis prerogativam Eduinus, ut apparet, et Cuichelmus seu Quinchelmus Occidentalium Saxonum rex ambirent, ingens hic in illum odium, inde verosimillime (neque enim hujus assignari causa aptior posse videtur) originem ducens, concepit eoque per id sese abripi esse passus, ut etiam imperii æmulum de medio tollere desiderans, sicarium, qui id faceret, in Northumbriam miserit. Certe anno, qui Paulini ordinationem proxime exceperit, ac proin 626 sicarium, nomine Eumerum, sica bicipite toxicata armatum, a Cuichelmo, Saxonum Occidentalium rege, in Northumbriam, ut regem Eduinum occideret, missum fuisse, Beda lib. II, cap. IX dilucide tradit, mox addens, primo illum Paschalis die venisse ad regem, cumque ad hunc, qui tunc in agro suburbano versabatur, legationem, a domino suo sibi commissam, obtendens, fuisset admissus, evaginatam, quam sub veste tegebat, sicam tanto impetu intorsisse in regem, ut, etsi ictum medio corpore Lilla, ministrorum fidelissimus, exceperisset, illum tamen per hujus confossi corpus vulneravit.

20 Pascha e jam dictis, dum id fieret, agebatur, cumque nocte id prægressa filiam, quam vocavere Eanfled, Ethelburga regina regi peperisset, hinc pro illa sibi nata diis suis gratias coram Paulino episcopo ageret, hic contra gratias agere Christo Domino cœpit, regique asserere, sese apud hunc precibus suis, ut regina sospes et absque dolore gravi sobolem procrearet, obtinuisse. Nec frustra hic fuit episcopus. Rex enim, verbis ejus delectatus, sese Christo, si sibi adversus regem, a quo, qui eum vulneraverat, sicarius missus fuerat, pugnanti vitam et victoriam donaret, servitutum esse, repudiatis idolis, Paulino promisit, ac in promissionis implendæ pignus Dei servo, ut filiam sibi natam Christo per Baptismum consecraret, facultatem fecit. Fuit adeo illa sacro lavacro tunc abluta, et quidem, ut Beda loco proxime citato ait, die sancto Pentecostes; cumque tunc, sanato, quod sibi fuerat inflatum, vulnere, Eduinus collegisset exercitum, in

supremam in Heptarchiam potestatem ambiens per sicarium ab æmulo vulneratur,

E

F

ducensque in hunc exercitum, Christo sese si hostem vincat, servitutum, Paulino pollicetur;

Qui-

A Quichelmmum, Occidentalium Anglorum regem, injuriam, perfide sibi ab hoc illatam, ulturus movit, consertoque praelio, universos, quos in necem suam conspirasse didicerat, aut occidit aut in deditionem accepit.

ast dum victoria potius supremae etiam in Heptarchiam potestate auctus

21 Quichelmmum, contra ac hisce Bedæ verbis concludendum apparet, non fuisse in praelio isto vel occisum vel captum, nonnulli contendunt; verum, quidquid ea de re sit, Eduinum equidem de isto Occidentalium Anglorum rege insignem retulisse victoriam, est certum; hac autem, ut apparet, est factum, ut supremum in Heptarchiam imperium, nemine amplius sese, ne id fieret, opponente, sit adeptus. Certe tale imperium in Heptarchiam fuisse Eduino, dilucide lib. II *Historiæ Gentis Anglorum* cap. V docet Beda; dum enim Anglorum reges, qui cunctis Australibus horum provinciarum, quæ Humbra fluvio et contiguis ei terminis a Borealibus seceruntur, imperarunt, ibidem enumerat, quinto inter illos loco nominat Eduinum, Nordanhymbrorum regem, qui, ut addit, majore potentia cunctis, qui Britanniam incolunt, Anglorum pariter et Brittonum populis præfuit; fuisse autem dictam in Heptarchia reges potestatem anno 626 Eduinum adeptum, idcirco opinor, quod Redualdus, cui hic, ut Beda loco proxime citato indicat, in illam successit, vel sub anni 625 finem vel certe haud multo citius, uti e supra dictis pronum est colligere, excesserit e vivis, quodque Eduinum, qui, ut infra docebo, anno demum 627 Christi fidem amplexus, fuisse priusquam id faceret, ad dignitatem illam evectum, Beda lib. II sub cap. IX initium non obscure prodat.

nondum tamen Christiana sacra amplectitur,

22 Porro, cum tunc pariter, ut Beda ibidem etiam indicat, Eduinus in Brittones, sive a se sub regni sui initium, ut nonnulli volunt, devictos, sive post debellatum Quichelmmum, ut alii contendunt, ad tributum sibi solvendum compulsos, supremam potestatem habuerit, jam omnia, quæ ei obventura ignoti vultus homo in visione supra relata indicaverat, erant impleta. Verum, etsi sic haberet, ac præterea Eduinus, Christo sese, si Quichelmmum debellaret, servitutum, pollicitus, voti esset, hoc jam devicto, factus reus, nondum tamen, ut fidem liberans, Christiana sacra amplecteretur, poterat inflecti. Fuerat nihilominus, ut id faceret, jam litteris, a Bonifacio, Pontifice Romano, statim atque hic ejus cum Ethelburga, principe Christiana, nuptias intellexisset, anno 625, et quidem ante XXII, cum hac is Pontifex obierit, Octobris diem scriptis et a Beda lib. II *Historiæ* cap. X recitatis, majorem in modum excitatus; fuerat eo et crebris tam Ethelburgæ reginæ, quæ nihil omnino, ut Maritum suum ad fidem attraheret, omiserat, quem S. Paulini admonitionibus impulsus; verum, etsi quidem a tempore, quo victoriam de Quichelmo retulerat, idolis haud amplius serviret, haud prius tamen Christi fidem, quam qualis hæc esset, accurate e Paulino didicisset, et an eam suscipere e re sua foret, cum optimatibus suis, quos sapientiores noverat, sedulo examinasset, amplectendam arbitrabatur; cumque ut ait Beda lib. II, cap. IX, esset vir natura sagacissimus, sæpe diu solus residens, ore quidem tacito, sed in intimis cordis multa secum conloquens, quid sibi esset faciendum, quæ religio

servanda, tractabat. Nec idcirco, ut apparet, erat carpendus.

AUCTORE C. B.

23 Verum, cum moras et impedimenta, ne fidem, a Paulino datam, liberaret, studio nectere videretur, inde sanctus hic antistes, ad viam salutaris humilitatem et ad vivificæ Crucis suscipiendum mysterium inclinari haud facile animi regalis sublimitatem posse censens, incitamento, quod ad hanc inflectendam validius futurum arbitrabatur, uti decrevit. Cum itaque visionem supra relatam, qua olim Eduinus prospera sibi obventura intellexerat, seque ejus, qui hæc sibi contulisset, doctrinam secuturum, accepto etiam id absque mora, cum manum capiti suo imponi evenisset, faciendi mandato, promiserat, vel e revelatione divina vel aliunde didicisset, die quadam ad regem, cum hic solus sedens, quid agendum sibi esset anxie expenderet, ingrediens: Imposuit, inquit Beda lib. proxime citato, cap. XII, dexteram capiti ejus, et an hoc signum agnosceret, requisivit; cumque is tremens procidere ad id requirentis pedes vellet, hic levatum voce quasi familiari alloquens: Ecce, inquit, hostium manus, quos timuisti, Domino donante, evasisti; ecce, regnum, quod desiderasti, ipso largiente, percepisti. Memento, ut tertium, quod promisisti, facere ne differas, suscipiendo fidem ejus et præcepta servando, qui te et a temporalibus adversis eripiens, temporalis regni honore sublimavit; et, si deinceps voluntati ejus, quam per me tibi prædicat, obsecundare volueris, etiam a perpetuis malorum tormentis te liberans, æterni secum regni in coelis faciet esse participem.

E

24 Rex, his auditis, sese olim a Deo visione supra relata, ut fidem, quam Paulinus prædicabat, amplecteretur, præmonitum fuisse, agnovit, seque adeo suscipere hanc et velle et debere, respondit. Maxime interim, ut regni sui principes ac consiliarii, si eadem, quæ ipse, sentire vellent, Christo pariter in Vita fonte consecrarentur, desiderans, hosce in consilium vocavit, ac a singulis, quid de Paulini doctrina, eatenus inaudita, novoque, quem hic prædicabat, divinitatis cultu existimarent, est sciscitatus; cum autem universi ac cumprimis ipse, Paulino antea iterum audito, summus idolorum sacerdos Coifus, comminuenda hæc esse aut comburenda Christiane fidei amplectendam, censuissent, Eduinus, ut Beda lib. II, cap. XIV narrat, cum cunctis gentis suæ nobilibus ac plebe perplurima fidem et lavaerum sanctæ regenerationis, anno regni sui undecimo, qui est annus Dominicæ Incarnationis sexcentisimæ vicesimæ septimus, ab adventu vero Anglorum in Britanniam annus circiter centesimus octogesimus, Eboraci die sancto Paschæ, pridie Iduum Aprilium, in ecclesia sancti Petri Apostoli, quam ibidem ipse de ligno, cum catechizaretur, atque ad percipiendum Baptisma imbueretur, citato opere construxerat, suscepit.

hacque sese a Deo, ut fidem amplecteretur præmonitum agnoscens, tandem convertitur ac baptizatur.

F

AUCTORE
C. B.

§ III. Fidei quaquaversum propagandæ operam dat, insigne privilegium sedi Eboracensi a Pontifice Romano obtinet, a Britonum et Merciorum regibus bello appetitur infelicique prælio victus occiditur.

Eboraci majorem e lapidibus ecclesiam ædificari curat,

B

Rex Edwinus in eadem, in qua, ut dictum, sacro lavacro fuit ablutus, civitate Eboracensi sedem episcopatus Paulino antistiti, suo in fide magistro, donavit. Ita lib. II *Historiæ Gentis Anglorum*, cap. XIV Beda, mox addens, statim a Baptismate suscepto eundem regem, monente Paulino, curasse, ut ibidem eo ipso loco, quo ecclesiam citato opere, cum ad percipiendum Baptisma imbueretur, de ligno construxerat, major atque augustior, in cuius medio prior illa lignea esset inclusa, e lapidibus ædificaretur; etsi autem sacrum istud ædificium (ab Oswaldo enim, S. Eduini successore fuit primum ad umbilicum, ut Beda loco citato testatur, adductum) Edwinus, sexto, postquam inchoatum fuisset, anno in bello, uti infra videbimus, occisus, haud perfecit, fuit tamen eo etiam tempore, quo id nondum erat ad apicem perductum, quammoxime, ut summo cum decore divinum perageretur Officium, sollicitus, huncque, ut apparet, in finem Crucem auream, etsi interim hæc alteri etiam usui infra memorando forte inseruierit, calicemque aureum confici curarat. Certe jam tum Crucem magnam auream et ad ministerium altaris calicem aureum fabricari jussisse Edwinum, perspicuum efficit Beda, dum de Paulino ex Northumbria, secum inde Eduini uxore Ethelburga, filia Eanfleda, filio Vusfrea et nepote Iffio abductis, in Cantium post Edwinum anno, ut infra videbimus, 633 debellatum atque occisum reverso, lib. II, cap. XX sic scribit: Attulit quoque secum vasa pretiosa Eduini regis perplura, in quibus et crucem magnam auream et calicem aureum consecratum ad ministerium altaris, quæ hactenus in ecclesia Cantia conservata monstrantur.

C

fidei propagandæ studet,

26 Verum, quam sincere, ejurata idololatria, fidem Christianam Edwinus esset amplexus, non alia re magis, quam suo ad eandem propagandam ardore manifestavit. Priusquam baptizaretur, vehementissime e jam supra dictis, ut omnes regni sui principes ac consiliarii, fidem Christianam amplexi, sacro lavacro secum abluerentur, desiderarat; postquam vero baptizatus fuisset, non solum, ut fides, longe lateque propagata, ubique ab omnibus susciperetur, ardentissime cupiebat, verum etiam, ut id fieret, piis etiam conatibus, monitis consilioque juvabat. Sciebat enim, inquit ad annum 628, num. II *Alfordus*, regis humeros tunc purpuram decere, cum Deo et religioni mancipatur; et principum esse, fidem non dictare aut docere, sed dictatam ab Ecclesia doctamque ab aliis tueri

facto, exemplo, et, ubi ad Numinis dignitatem facit, presentia. Beda, statim atque Eduini ac filiorum ejus Osfridi et Eadfridi, qui ambo ei exsuli ex Quemburga, Cearli Merciorum regis filia, nati erant, aliorumque nobilium et egregiorum virorum non paucorum ad fidem conversionem sanctamque per sacras Baptismatis undas regenerationem lib. II, cap. XIV retulit, subiungit: Tantus autem fertur tunc fuisse fidei fervor ac desiderium lavacri salutaris gente Nordanhymbrorum, ut quodam tempore Paulinus veniens cum rege et regina in villam, qua vocatur Adgefrin, triginta sex diebus ibidem cum eis catechizandi et baptizandi officio deditus moraretur: quibus diebus cunctis a mane usque ad vesperam nil aliud ageret quam confluentem eo de cunctis viculis ac locis plebem Christi verbo salutis instruere atque instructam in fluvio Gleni, qui proximus erat, lavacro remissionis abluere.

D

27 Hæc villa, tempore sequentium regum deserta, et alia pro illa est facta in loco, qui vocatur Melmun, *Alfordus*, hisce Bedæ verbis ad annum 627 pariter recitatis, mox subiungit: Hinc colligi potest, magnam fuisse, Edwinum rege, fidei messem, quæ ex Eboracensi agro, trans murum Picticum, ad extrema Septentrionis et Scotos ipsos porrecta, lætissima apparuit. Ita ille, et recte quidem: nam, ut addit, Adgefrin, nunc Yeverin, pro quorum vocabulorum priori in Bedæ sibi prælucentis textu jam dato perperam, ut probat, scriptum erat Adragim, in ultimis Northumbriæ partibus jacet. Nec tantum in Bernicia, de qua sola verbis jam nunc huc transcriptus Beda, uti ipsemet mox indicat, sermonem instituit, verum etiam in Deira ingentem tunc seu, ut infra docebimus, anno 627 exstitisse fidei messem, suadent, quæ illis Beda mox subdit, sequentia isthæc alia: Sed et in provincia Deirorum, ubi sæpius manere cum rege Paulinus solebat, baptizabat in fluvio Sualica seu potius (ita enim habent, ut *Alfordus* loco citato testatur, *Mss.* omnia) Swala, qui vicum juxta Cataractam (vicum hunc alium non esse, quam qui hodie Cattarick vocatur, *Butlerus* supra laudatus in suis S. Edwini *Vitæ* subjectis notis observat) præterfluit; cum autem Paulinus, dum apud Deiros in fluvio Swala et apud Bernicios in fluvio Gleni baptizaret, fuerit utrobique, ut duo modo huc transcripti Bedæ textus fidem faciant, cum Edwinum rege versatus, piis hunc conatibus, monitis ac quibuscumque demum potuit, modis aliis non parum, ut accurrentium ad sanctum antistitem, quo abs hoc in fide instruerentur ac dein undis sacræ abluerentur, numerus quotidie accresceret, contulisse, neutiquam sane veritatis specie apparet alienum.

extimium, quo, ut hæc a Berniciis Deirisque susciperetur, E

F

28 Sane tum saltem Paulino, confluentem ad se undique populi multitudinem in binis jam dictis fluvii baptizanti, non raro Edwinum, quo nimirum, ut puto, præsentia sua, ne quæ a Paulino peragebantur majestate etiam carerent, efficeret, pluresque ad Baptismum attraheret, adstitisse, credendum mihi vel ex eo apparet, quod Beda, de S. Paulino, ex Northumbria versus Meridiem cis Humbrum ad Lindissæ regionis provinciam, in Merciorum regno sitam, quo fidem ibidem prædicaret, sub annum, ut

flagrabat, ardorem dat probatum,

infra

A infra videbimus, 628 progressu, lib. II cap. XVI loquens, sequentem scribat in modum: De hujus fide provinciae (Lindissæ scilicet) narravit mihi presbyter et abbas quidam, vir veracissimus de monasterio Peartanu, vocabulo Deda, retulisse sibi quendam seniore, baptizatum se fuisse die media a Paulino episcopo, præsentate rege Eduino, et multam populi turbam in fluvio Trehenta; cum enim Paulino, ingentem populi turbam in Trenta, provincie Merciorum fluvio, sacris Baptismatis undis ablenti, rex Eduinus, ut ex oculato rei teste retulisse sibi, qui vir veracissimus esset, abbatem et presbyterum, Beda his verbis prodit, adfuerit, quid ni eidem Paulino, in supra nominatis Northumbrie fluvii alias atque alias populi turbas sibi succedentes diebus diversis baptizanti, Eduinum pariter, et quidem non raro, adstitisse credamus? Mihi certe nulla, ob quam id haud faciamus, ratio sat solida occurrit, vereque proinde Paulino, in supra memoratis Bernicia ac Deira fluvii baptizanti, Eduinum frequenter adstitisse, ac vel sic, cum id, tum ut apostolico Paulini baptizantis labori majestatem quamdam atque auctoritatem adjungeret, tum ut quoscumque posset sibi subjectos Bernicios ac Deiros ad fidem Christianam amplectendam Baptismumque suscipiendum præsentia sua alliceret, verosimillime fecerit, sese eximio plane fidei quaquaversum in suo Northumbrie regno propagandæ ardore flagrasse, probatum dedisse, persuasum mihi habeo.

huncque ad Orientales Anglos extendens, horum regem Carpualdum paulo post occisum,

29 Nec hunc sanctus Rex intra Northumbriæ, cui præerat, terminos continuit, verum etiam ad Orientalium Anglorum, a quorum rege Redualdo Northumbriæ regnum, a patre suo Alla antea possessum, fuerat, ut supra vidimus, Ethelfrido occiso, adeptus, regnum extendit, ut Beda lib. II, cap. XV luculentissime docet, sequentem scribens in modum: Tantam autem, ut fertur, devotionem Eduinus erga cultum veritatis habuit, ut etiam regi Orientalium Anglorum Carpualdo, filio Redualdi, persuaderet, relictis idolorum superstitionibus, fidem et Sacramenta Christi cum sua provincia suscipere. Erat sane, cur Eduinus, qui maximo e jam dictis fidei propagandæ ardore flagrabat, de tam felici a Beda hic memorato, quo ad hanc Carpualdum subjectumque huic Orientalium Anglorum regnum converterat, successu majorem in modum gauderet: Verum, ut Beda post verba proxime recitata, nonnullis adhuc aliis, quæ ad institutum nostrum hic haud spectant, præmissis, ait, Carpualdus non multo, postquam fidem accepit, tempore occisus est a viro gentili, nomine Richberto. Id, quod e fidei odio, et quidem Penda, Merciorum rege, infestissimo Christianorum hoste, agente, factum, a nonnullis, Carpualdum idcirco pro martyre habentibus, asseritur, quodque haud diu, postquam Christi fidem Carpualdus esset amplexus, evenisse, Beda hic ait, vel anno 632 vel certe haud diu post accidisse erit dicendum, si Wigorniensis, Westmonasteriensis, chronologo Anglo-Saxonico, opera et studio Abrahami Wheloci Cantabrigiæ edito, aliisque qui Carpualdi Baptismum seu conversionem ad fidem anno 632 diserte illigant, standum hic sit.

30 Verum vitiosos esse scriptorum illorum calculos, fuisseque Carpualdum ad Christi fidem ab

Eduino sub annum 627 adductum nec multo tempore post, ac proin verosimillime haud serius, quam anno 628 inchoato, ab homine gentili occisum, luculenter, quæ apud nos ad XXX Septembris diem in Historico de S. Honorio, Cantuariensi episcopo, Commentario, mun. 37 et tribus sequentibus asseruntur, evincunt; hinc autem, cum Beda, qui Carpualdi ad fidem conversionem ac cædem lib. II, cap. XV refert de Berniciis Deirisque in fluvii supra nominatis, per Paulinum baptizatis cap. id proxime prægresso seu 14 loquatur, nec res præpostero ordine narrare sit censendus, consecrarium jam est, ut id quidem, quod de Berniciis Deirisque in fluvii per Paulinum baptizatis cap. dicto ait, ipsomet anno quo baptizatus fuit Eduinus, 627 paulo ante Carpualdi conversionem, id vero, quod deinde de Paulino, citra Humbrum in Lindissi seu Lindissæ regionis Merciorum provinciam, comitante Eduino, progressu Christiane fide a sancto antistite ibidem prædicata cap. XVI narrat, post Carpualdi conversionem, imo et cædem, haud serius e jam dictis quam anno 628 patrata, evenerit. Verum quamdiu post Carpualdi cædem et an non ipsomet forsitan, quo hæc patrata, anno 628 Paulini in Lindissi provincia prædicatio signanda? Lindissæ regionis provinciam fuisse anno 628 a Paulino ad fidem Christi conversam, Westmonasteriensis diserte affirmat, hancque ejus assertionem, quæ et decessoribus nostris in supra laudato de S. Honorio, Cantuariensi episcopo, Commentario num. 33 præplacuit, præ aliis aliorum assertionibus, quæ Paulini in Lindissi provincia prædicationem citius consignant, sequendam opinor.

31 Porro, postquam, Eduino populisque huic subjectis fidem Christianam jam amplexis, hæc quoque in Lindissam, Merciorum regni provinciam, prædicante Paulino, penetrasset, ac proin anno ob jam dicta 628 aut certe altero, qui hunc proxime excepit, tanta tum pax, tum civium omniumque ordinum concordia, ut in bene ordinata florenteque republica nihil amplius desiderari posset, est secuta, idque non tantum in Northumbria, sed et ubicumque et quocumque porrigebatur Eduini imperium. Ita scilicet Beda lib. II Historiæ Gentis Anglorum cap. XVI non obscure, ut apparet, prodit; ibidem enim de fide, in Lindissa seu Lindissi Merciorum provincia a Paulino prædicata, senèque, quem hic, ut is Anglorum historicus narrat, ibidem in fluvio Trehenta, præsentate rege Eduino, baptizavit, locutus, mox subjungit: Tanta autem eo tempore pax in Britannia, quaquaversum imperium regis Eduini pervenerat, fuisse perhibetur, ut, sicut usque hodie in proverbio dicitur, etiamsi mulier una cum recens nato parvulo vellet totam perambulare insulam a mari ad mare, nullo se lædente, valeret. Tantum quoque rex utilitati suæ gentis consuluit, ut plerisque in locis, ubi fontes lucidos juxta publicos viarum transitus construxit, ibi ob refrigerium vianum erectis stiptibus aereos caucos suspendi juberet, neque hos quisquam, nisi ad usum necessarium, contigere præ magnitudine vel timoris ejus aunderet, vel amoris vellet.

32 Guilielmus Malmesburiensis de summa, qua pace fruens, Northumbria, regnante Eduino, gavisa fuit, pace sequen-

AUCTORE C. B. ad Christii fidem amplectendam sub annum 627 inducit;

summaque interim post fidem in Lindissi etiam provinciam prædicatam

F

AUCTORE
C. B.

sequentem lib. 1 de Gestis Regum Anglorum loquitur in modum: Interea et devotioni regiae (Eduini scilicet, Christi fidem jam amplexi) serenus divinitatis favor arridebat; adeo ut non solum Britanniae gentes, Angli, Scotti, Picti, sed et insulae Orchardum et Mevaniarum, quas nunc Anglesei, id est, Anglorum insulas dicimus, et arma ejus metuerent et potestatem adorarent. Nullus tunc praedo publicus, nullus latro domesticus, insidiator conjugalibus pudoris procul, expilator alienae haereditatis exul, magnum id in ejus laudibus et nostra aetate splendidum. Itaque imperii sui ad eos limites incrementa perducta sunt, ut iustitia et pax libenter in mutuos amplexus concurrerent osculorum, gratiam grata vicissitudine libantes; et feliciter tunc Anglorum respublica procedere potuisset, nisi mors immatura, temporalis beatitudinis noverca, turpi fortunae ludo, Virum abstulisset patriae. Ita ille; verum priusquam de Eduini morte, de qua etiam sub finem hic loquitur, sermonem institutam, nonnulla adhuc, quae illam praecessere, commemoranda hic sunt. Pax summa, qua et jam dictis Northumbria post Christi fidem tum in hanc, tum in Lindissi provinciam Eduini conversione introductam gaudebat, annis aliquot jam durarat, coeperantque interea ecclesiae, quam, ut dictum, Eduinus, statim atque baptisatus fuerat, Eboraci exstrui jusserat, in altum assurgere muri lapidei.

insigne sedi
Eboracensi
privilegium
a Pontifice
Romano im-
petrat,

B

33 Ast, etsi hi adeo ad umbilicum nondum essent adducti, quammaxime tamen jam inde pro futurae ecclesiae ac praesertim pro sedis, quam Eboraci constituerat, felicitate, splendore ac commodo erat sollicitus, hincque, cum Romam pro Sedis apostolicae, quotiescumque ibidem foret novus metropolita consecrandus, impetrando consensu recurrere futurum esset ob longa periculosaque itinera admodum incommodum, generalem, qua, dum moveretur Eboracensis antistes, novus in defuncti locum ordinari posset facultatem a Pontifice Romano concedi desiderabat. Id ipsum desiderabat et pro sede Dorobernensi seu Cantuariensi, quae in regno suo sita erat, Eadaldus, Cantuariorum rex, Ethelburgae, uxoris Eduini frater. Ambo itaque reges, communicatis inter se consiliis, ab Honorio I Papa, qui Bonifacio in Romanam S. Petri Cathedram anno 625 successerat, litteris ad illum anno 633 vel certe, uti vel ex eo, quod ex infra dicendis litteris, quibus Roma Eduino fuit responsum, anno demum 634 exaratae fuerint, fas est colligere, haud citius quam anno 632 conscriptis, postularunt, ut, misso tam ad Paulinum Eboracensem, quam ad Honorium Dorobernensem episcopum pallio, utrique isti Heptarchiae metropolitano concederet, ut altero moriente, alter, qui in vivis maneret superstes, posset alium in defuncti locum, sine alia a Romano Pontifice petita facultate, consecrare. Regum litteris suas etiam, quibus idem rogarunt, Honorius et Paulinus addidere. Horum Eduinique et Eadaldi litterae nusquam inveniuntur; verum duas quarum altera Eduino, altera Honorio Dorobernensi Honorius Papa, episcoporum regumque postulatis annuens, respondit, Beda lib. II, cap. XVII et sequenti integras recenset. Ex hisce quae jam memoravi, discimus, ambasque anno 634, ad XI Junii

C

diem provecto, scriptas esse, dilucide probant, quae apud nos in supra adhuc laudato de S. Honorio, Dorobernensi episcopo, Commentario num. 48 et sequenti sunt adducta. Verum, priusquam in Britanniam afferrentur, imo etiam priusquam Romae scriberentur, ingens in Northumbria facta erat rerum conversio, uti et jam nunc dicendis intelliges.

34 Eduinus, postquam Christi fidem, anno e dictis 627 fuisset amplexus, secunda ad annum usque 633 usus fuerat fortuna, imo hoc ipso anno in Britones felicissime adhuc, si Matthaeo Westmonasteriensi in Historiarum Floribus ad dictum annum 633 credere velimus, pugnavit. Ibidem enim sic scribit: Orta est... discordia inter regem Edwinum et Cadwallinum regem Britonum. Convenerunt ad praedium, et, facto congressu, Cadwallinus multa millia suorum amisit et in fugam conversus est. Potitus itaque victoria Eduinus, duxit exercitum suum per provincias Britonum et tria eorum regna, Demetiae videlicet, Venedociae et Moneviae, combustis urbibus et colonis destructis, omnes illorum provincias in sua jura recepit. Verum praeterquam quod praedicti hic memorati, cujus nullus certe, quem viderim, scriptor alius meminuit, locum haud assignet, post id Cadwallinum, Britonum regem, quem Beda Ceduallam appellat, in Hiberniam indeque ad Britanniae Minoris seu Aremoricam regem Salomonem, cujus nominis principem nullum ibidem tunc regnasse constat fugisse tradit. Adhaec astrologum, nomine Pellitum, qui, quae Cadwallinus in bello gerere meditabatur, magicis suis artibus habens comperta, Eduino haec omnia revelavit, sicque, ut in irritum caderent, effecerit, comminiscitur vel certe a credulo vulgo (neque enim is ulli e scriptoribus aliis fide dignis est notus) jam ante confectum obrudit, aliaque tam multa fabulis simillima ad eundem annum 633 refert, ut, cum omnia intra hujus solius spatium gesta esse haud posse conspiceret, infelicem, haec, ut vult, secutam, qua Eduinus fuit occisus, pugnam in annum 634, contra ac Beda facit, rejecerit. Matthaei itaque narratione, cum qua praeterea Beda, utpote Ceduallam in Eduinum ipsomet, quo hic perit, anno rebellasse, indicans, sat apte componi posse haud videtur, insuper habita, Eduinum anno 633, cum felici eatenus usus fuisset fortuna, Marte adverso dumtaxat dimicasse, Bedae auctoritate impulsus, opinor.

35 Is enim, nulla omnino vel minima, quam Eduinus anno illo de Cedualla Britonibus retulerit, victoriae mentione facta, lib. II, cap. XX sic scribit: At vero Eduinus cum decem et septem annis genti Anglorum simul et Britonum gloriosissime praesisset, e quibus sex etiam ipse, ut diximus, Christi regno militavit, rebellavit adversus eum Cedualla, rex Britonum, auxilium praebente illi Penda, viro strenuissimo, de regio genere Merciorum, qui et ipse eo tempore gentis ejusdem regno annis viginti et duobus varia sorte praefuit; et conserto gravi praedio in campo, qui vocatur Hethfelth, occisus est Eduinus die quarta Iduum Octobris, anno Dominicae Incarnationis sexcentesimo tricesimo tertio, cum esset annorum triginta et octo, ejusque totus vel interemptus vel dispersus

secundaque
ad annum
usque 633
usus fortuna,
hoc ipso
anno, contra
ac Westmo-
nasteriensis
scribit,

D

E

F

a Britonum
et Mercio-
rum regibus,
praedio com-
misso, vin-
citur ac ne-
catur.

A dispersus est exercitus. *E* duobus regibus, qui Eduinum vicisse occidisseque hic narrantur, alter, Penda nempe, paganus erat idolorumque cultui totus addictus, maximus Christiani nominis inimicus; alter vero, Cedualla nimirum, etsi Baptismo esset ablatus, nihil tamen aliud Christiani hominis habens, pagano, uti ex iis, quæ de illo Beda loco proxime citato scribit, intelligitur, erat crudelior. Prior vel e fidei odio vel e turpi, qua sese abripi patiens, iniquis oculis Eduini gloriam intuebatur, invidia; posterior vero, ut annui, ad quod Eduino, cum hic Quichelmum, Occidentalium Saxonum regem, profligasset, pendendum sese obratxerat, tributi onus excuteret, arma in Eduinum assumpserat, cumque adeo neuter justa e causa id fecerit, hinc factum, ut, cum Eduinus iniuste æstimaretur occisus, fuerit a posteris et Martyr et Sanctus appellatus; verum, etsi sic habeat ac tandem qualicumque etiam cultu publico Eduinus fuerit e supra dictis gavisus, haudquaquam tamen honorem hunc vel ipse, cujus interrim caput, Eboracum adductum posteaque in B. Petri Apostoli ecclesiam, exstrui ab eo ibidem inceptam, illatum, in S. Gregorii Papæ porticu, ut Beda loco proxime citato docet, fuit depositum, vel uxor ejus Ethelburga, quæ post Mariti sui cladem in Cantium ad fratrem suum Eadbadum cum Paulino, Eboracensi episcopo, reversa, ibidem in monasterio Lyming velata vidua sancte obiit, statim a suo e vivis excessu obtinuit.

§ IV. Quid de visione, quæ Eduino oblata a Beda refertur, censendum, et an vel hic in iis, quæ de illa narrat, credulitatis nimix vel Eduinus, jam Christianus, ambitionis et arrogantix merito insimuletur.

Visio, Eduino oblata, perperam vel veluti astus,

R recentissima, quæ ad annum usque 1748 deducitur, regni Angliæ Historia, Anglice a Smoletto conscripta Galliceque a Targeo reddita, tom. II, pag. 8 in infima hujus ora visionem, quam Eduino fuisse oblatam, Beda verbis, huc supra num. 14 et sequenti transcriptis, refert, sequenti isthac, quam e Gallica Latinam facio, observatione perstringit: Apparitionis, quam Eduinus in horto habuisse narratur, historia vel est legenda ridicula, Bedæ aliorumque, a quibus refertur, scriptorum credulitate adoptata, vel, si vere quis Eduino apparuit, is indubie exstitit Christianus, qui, quid Redualdus in Eduini gratiam facere decrevisset, exploratum habebat, quique faciens, ut hic princeps, omnia sese ex ejus consilio facturum, sollemniter sponderit, astum istum, ut magnam sibi apud illum auctoritatem conciliaret, adhibuit. Verum Eduinus, non illius, qui sibi apparebat, sed alterius, de quo hic, Eduinum interrogans, loquebatur, consilia doctrinamque, si ab eo, calamitatibus ereptus ad regni apicem procheretur, securum sese, promisit. Reponi quidem potest,

illum, qui Eduino apparuit, per tertiam personam, de qua hunc interrogans locutus videtur, de semetipso esse locutum; verum Eduinus per tertiam illam personam non eum ipsum, qui sibi apparuit, sed, quemadmodum ex iis, quæ hic respondit, liquet, alium, abs illo diversum, intellexit; cumque hujus, si se calamitatibus ereptum ad regni apicem procheret, non vero illius, qui sibi apparuit, consilia et doctrinam securum sese, promiserit, hic certe principem illum, ut, quæ ei suggesturus esset, consilia et doctrinam securum sese, sollemniter promitteret, haud induxit.

37 Quare cum id non fecerit, imo nec facere, ut apparet, fuerit conatus, enimvero esse haud videtur, cur apparitio seu visio, quæ Eduino oblata a Beda narratur, exstitisse astus, quo Christianus aliquis ad magnam sibi apud hunc principem auctoritatem conciliandam usus sit, indubitanter existimetur. Nec est etiam, cur veluti legenda ridicula vel ut certo commentitia rejiciatur. Aliter quidem statuendum putarem, si vel quæ præaguisse videtur, non evenissent, vel ad nihil plane conduxisset. Verum omnia et singula, quæ, quamvis haud distincte ac dilucide, subobscurè tamen, ut in vaticiniis solet, indicata per illam fuerunt Eduino obventura, re etiam ipsa post huic obvenisse, unusquisque, qui, quæ supra retuli, evolverit, comperiet. Nec exstitisse inutilem seu ad nihil conduxisse, vel ex eo liquet, quod a S. Paulino in memoriam Eduino revocata non parum, ut hic fidem Christianam salutarique hujus dogmata amplecteretur, contulerit, ut Beda lib. II, cap. XII et sequenti docet; cum hæc autem sic habeant, ut quid, quæso, vel visionem illam pro certo commentitia ridiculave legenda habeamus vel Bedam etiam, qui eandem adoptavit ac ad posteros transmisit, credulitatis nimix insimulemus?

38 Id sane ego, cum præterea in narratione, qua ab scriptore isthoc exponitur, nihil omnino, quod, non dicam, incredibile, sed, vel creditu sit difficile, occurrat, haud perspicio. Adhæc Beda, finita fere, qua per dictam visionem Eduino apparuisse quempiam ignotum refert, narratione, repente hunc ex oculis, quo non hominem esse, qui sibi apparuisset, sed spiritum, Eduinus intelligeret, evanuisse adjungit, cumque, adhibita, quæ dubitantium esse solet, loquendi formula, ut ferunt, id faciat, sic, sese postremum istud visionis, Eduino oblatæ, adjunctum, non e fidei indubitata documento, sed dumtaxat vel e populari traditione vel ex infida vulgi fama accepisse, non obscure prodit; contra vero, cum reliqua visionis ejusdem adjuncta, postremum istud prægressa, narrans, nusquam vel eandem vel similem loquendi formulam adhibeat, id enimvero, hæc ac proin ipsamet visionem solo hujus, quod mox memoravi, postremo adjuncto excepto, hausisse illum e fonte, qui populari traditione vulgique fama infida potior exstiterit, argumento est haud prorsus invalido. Hinc modo et ex aliis supra dictis, an, ut Smolettus vult, apparitio, qua Eduinus, in angustiis constitutus, recreatus narratur, sit vel ut dolus, a Christiano ad magnam sibi apud Eduinum auctoritatem conciliandam adhibitus, vel ut legenda, certo commentitia ac ridicula, rejicienda ac proin, an Beda, a quo adoptata ac litteris consignata est, cre-

dulitatis

AUCTORE
C. B.

a Christiano
adhibitus,
vel veluti
legenda ri-
dicula

E

a Smoletto
traducitur,
hicque scri-
ptor, qui
Beda,
quod hanc
adoptavit,

F

AUCTORE
C. B.

credulitatis
nimis im-
merito insi-
mulat, haud
recte etiam
Eduinum,

B

dum ad
fidem jam
esset conver-
sus, fuisse
arrogantem
affirmat,

C

hancque
suam asser-
tionem nec a
Tufa, de qua
ex Alfordo

dulitatis nimis insimulandus, studiosus lector dispiat.

39 Certe ego ea in re Smoletto heterodoxo haud assentiendum, sed Baronii aliorumque probe orthodoxorum scriptorum, qui apparitionem illam vel visionem caelitus missam vel Bedae exemplo oraculum caelo ostensum appellant, opinionem censeo complectendam. Nec scio, an vel ipsemet adversaturus huic fuisset Smolettus, nisi, ut heterodoxis solenne est, miracula universaque, quae miraculum seu prodigium sapiunt, solo etiam eo nomine, quod vel prodigia vel prodigiosa sint, rejicienda, contra sacrarum litterarum auctoritatem existimasset. Porro is scriptor, qui, quemadmodum jam vidimus, Bedam in adoptanda litterisque mandanda, quae Eduino caelitus fuerit oblata, visione exstitisse nimis credulum, perperam affirmat, Eduinum etiam tum, cum jam esset fidem Christianam amplexus, arrogantia et superbia supra modum fuisse elatum, *Historiae Anglicanae* tomo supra citato, pag. 14 temere asseverat. Verba, quibus id de Eduino, fidem jam amplexo, loquens ibidem Smolettus facit, e lingua Anglicana in Gallicam a Targeo et ex hac in Latinam a me conversa, sic sonant: Spectata, quam Eduinus sequebatur, agendi ratione, nemini umquam, a religione, quam erat amplexus, humilitatem doceri venisset in mentem; indies enim arrogantior imperiosiorque fiebat, diebusque solemnibus sibi globum ad Heptarchiae sub supremo suo imperio conjunctionem seu unionem significandam praeferrere jubebat.

40 Sic habet: Eduinus globum seu potius vexillum, cui ex infra allegandis globus cum cruce, huic imposita, esset impressus, sibi praeferrere, idque non tantum diebus solemnibus sed et aliis quibuscumque, dum de loco ad locum progrediebatur, jubebat, aut certe permittebat, uti fas est colligere e verbis, huc spectantibus, quae Beda lib. II, cap. XVI suppeditat, ibidem sub finem de Eduino sic scribens: Tantum vero in regno excellentiae habuit, ut non solum in pugna ante illum vexilla gestarentur, sed et tempore pacis equitatem inter civitates sive villas sive provincias suas cum ministris semper antecedere signifer consuevisset; nec non et incedente illo ubique per plateas, illud genus vexilli, quod Romani Tufam, Angli vero appellant Thwf, ante eum ferri solebat; verum ego nullum usquam vel scriptorem vel monumentum antiquum, e quo Eduinum, Christi fide jam imbutum, magis ac magis indies arrogantem imperiosumque esse affectum, probari vel utcumque queat, invenio, nec talem tunc illum vel evasisse, vel ambitionis reum sese reddidisse, globus seu vexillum, quod diebus quidem, ut Smolettus ait, solemnibus, quibuscumque vero, teste e jam dictis Beda, etiam aliis sibi praeferrere Eduinus voluit, aut certe, spectatis, quae mox dedi, scriptoris hujus verbis, permisit, ullo modo, contra ac Smolettus vult, dat evictum.

41 Quod ultimum ut quam verum sit, pateat, juverit audivisse hic primum in ecclesiae Anglo-Saxonicae Annalibus ad annum 629, num. IV et V Alfordum, qui paulo post transcripta, quibus Tufam seu vexillum fuisse Eduino solitum praeferrere, docemur, Bedae verba, a nobis jam nunc pariter data,

de Tufa seu vexillo isto sequentem ibidem ratiocinatur in modum: Si paulo curiosius quaero, quid illud vexilli fuerit, quod Romani, ut nempe Beda verbis recitatis ait, Tufam dicebant, nihil ab Edwini dignitate alienum fecero. Vegetius insigne illud vocavit aliquando Rufam; sed Justus Lipsius ex hoc Bedae loco bene illum corrigit et reponit Tufam; atque pilam fuisse, qua uti consuevit Augustus tamquam monarchiae symbolo. Opinor, vexillum illud, quicquid demum fuerit, Christianorum principum more ornatum fuisse. Illi autem, Constantinum imitati, vexillis suis cruces imprimebant, hoc praesertim tempore, cum Heraclius imperator insigni victoria crucem Ecclesiae asseruisset. Nam eo anno (627 scilicet) quo Edwinus baptizatur, Cosrohoe Persarum rege occiso, cum postliminii jure crux Christi ad Christianos transivisset, passim inter principum insignia titulosque censebatur.

42 Sic Heracliorum imagines, patris, inquam, et filii variis crucibus illustres, eo anno Baronius lectori inspiciendas expressit, ubi Tufa, monarchiae symbolum, cruce munita est. Crucem igitur piissimus Edwinus, quo Constantinum et Heraclium imitaretur, ante se ferri mandavit, forte Tufae seu globo impositam. Hae ille, qui, crucem, tufae seu globo in Heraclii nummo, quem aere expressum exhibet, impositum, lectoris oculis hic subjiciens, mox ita prosequitur: Profecto Edwini regis crux magna aurea, quam, mortuo rege, Edilburga regina in Cantium detulit, satis arguit, crucem illi in deliciis fuisse. Certe de Paulino, Edwini doctore, constat, multas ipsum cruces in Northumbriae regno erexisse. Et in Duisburgo, oppido Eboracensis agri, ad Calderum fluvium... testatur Camdenus, olim crucem fuisse cum hac epigraphe: « Paulinus hic praedica- « cavit et celebravit. » Caeterum familiare postmodum fuit Romanis imperatoribus, Tufam praese ferre, quo et se Christianos profiterentur et orbis dominos. Postquam enim Christus mundum cruce triumphavit et veluti novo jure acquisivit dominium ejus, eo Hieroglyphico usi fideles principes in ejusdem juris participium successerunt.

43 Sed et syngrapharum confirmatio, qua terrarum rerumque aliarum dominia conferebantur, « Usque ad Edwardi confessoris tempora, fidelium praesentium subscriptionibus cum crucibus aureis aliisque sacris signaculis firmatae fuerunt, » inquit Ingulfus, et addit Seldenus: « Nec temere forte sacratissimi illius signi forma, quibus praediorum dominia ad invicem transferebantur, instrumenta chirographica consignabant, cum staurophoros globulos, ut supremi testimonia juris, principes, et orbis terrarum domini gestare solerent. Sic enim de Justiniano Suidas: Sinistra manu fert globum, « cruce in eo infixam, significantem, quod per fidem « in Crucem terrae dominus sit factus. » Edwinus ergo eodem consilio Tufam sive staurophorum globum ante se ferri jussit, significans indubie, se per fidem in Crucem imperium suum dilatasse, et vere sub Christo dominium obtinere. Tale est, quod in ecclesiae Anglo-Saxonicae Anna-

D

nonnulla hic
disseruntur,

E

F

Sancto tum
ad supremum
ejus in
Heptarchiam
dominium

libus

A libus Alfordus suppeditat, quodque integrum huc transcribendum duxi, ratiocinium; etsi autem in hoc toto, quam longum est, tuse seu globo, quo monarchiæ seu supremi domini symbolo vexillum, Eduino, ut Beda testatur, præferri solitum, fuisse ornatum hincque tuse nomine distinctum, indubitatum apparet, crucem fuisse infixam, ex antiquo fideque digno seu scriptore seu monumento haud solide probetur, re tamen ipsa fuisse isthoc salutis nostræ signo globum istum munitum, verosimillimum mihi vel ex eo apparet, quod, ut Alfordus recte observat, Eduinus, cui præferendus erat, fidem Christi eo ipso tempore, quo principes Christiani, Constantinum Magnum imitantes, vexillis suis crucis passim imprimebant, fuerit amplexus.

significan-
dum præferri
solita,

44 Quare, cum vexillum, tuse nomine distinctum, quod e jam dictis Eduino sibi præferri vel voluit, vel permisit, fuerit non tantum globo, seu, ut supra apud Alfordum a Justo Lipsio vocatur, pila, sed verosimillime et cruce, quæ huic esset infixa, ornatum, enimvero Eduinum ex eo, quod vexillum hujusmodi sibi præferri vel jusserit vel permisit arrogantia et ambitionis, ut Smolettus vult, insimulandum esse, haud perspicio. Ita quidem non solum sese Christianum, sed et, ut apparet, per fidem in crucem, quam, ut supra vidimus, sese amplecturum, si a Quichelmo, sibi inimico Occidentalium Anglorum rege, victor rediret, promiserat, victoriam de hoc retulisse sique supremum in Heptarchiam dominium obtinuisse ac porro obtinere, verosimillime significari; verum cum pariter non tantum Christianos sese, sed et orbis dominos, per tuse pilamve seu globum staurophorum, Latine, si ita loqui fas sit, crucigerum, quem sibi olim in vexillo præferri volebant, Romani imperatores (Alfordi verba, jam nunc recitata, videsis) fuerint professi, neque tamen idcirco veluti arrogantes ac tumidi a quoquam traducantur, ut quid, quæso, Eduinum, quod per tuse pilamve seu globum, Græce quidem, quod ei crux esset infixa, staurophori, Latine vero crucigeri, nomine distinctum, quem sibi in vexillo præferri vel voluit vel permisit, non solum se Christianum, sed et supremum Heptarchiæ dominum fuerit professus, arrogantia et ambitionis insimulemus?

nec ex eo,
quod Penda
Merciorum

45 Eduinum quidem, ad fidem jam conversum, ista etiam arrogantia et ambitione, quam nempe vexillo, sibi ad supremum suum in Heptarchiam dominium significandum præferri solito, ostenderit, universorum regum Anglo-Saxonum animos in se concitasse, hincque factum, ut Penda, Merciorum rex, qui, ut erat jugi impatiens, Northumbriæ regis imperio sese subducere jam dudum quæsierat, sedus cum Cedualla, Britonum rege, qui tributo, quod Eduino, cum victus ab hoc fuisset, pendere tenebatur, sese eximere desiderabat, pepigerit, amboque, junctis armis ac consiliis, sancto Regi bellum,

in quo hic fuit occisus, intulerint, Smolettus statim post verba sua proxime huc transcripta adjungit.

Verum quis id, quo a nullo prorsus scriptore antiquo memoriæ proditum invenitur, sola scriptoris istius recentioris, ac ut ita dicam, dumtaxat hesterni, quem pro suo in fidem orthodoxam odio de Eduino, qui hanc primus in Northumbriam invexit, non pauca, quo principis hujus famæ noceret, a veritate aliena scripsisse non immerito quis suspicetur, auctoritate in animum inducat? Cum S. Paulino, in Lindissi etiam provincia fidem annuntianti, Eduinus adstitisset, huicque ut supra dicta produunt, in Merciorum etiam regno, in quo provincia ista sita erat, auctoritate sua propagandæ operam dedisset ac porro dare verosimillime pergeret, Pendam horum regem, qui idolis impense addictus infestissimusque Christianorum erat inimicus, quammaxime idcirco offensum, arma in illum arripuisse, mihi longe vero apparet similis; ut proinde, quidquid Eduinus a Penda est passus, verosimillime id totum ex odio, quo hic in fidem erat incensus, non vero ex arrogantia ambitioneve, qua Penda in se concitarit, pertulerit.

46 Quod modo ad Ceduallam spectat, hunc quidem Britonesque, ei parentes, Eduinus subjecit ac ad tributum sibi solvendum coegit; verum id, contra ac Smolettus, etsi interim supra contrarium scripserit, hic indicare videtur, non post, sed antequam ad fidem esset conversus, Eduinus fecit. Liqueat id, ut jam supra indicavi, ex iis, quæ Beda lib. II, cap. IX scribit; cum enim, ut hic scriptor ibidem docet, Eduino in auspiciis suscipiendæ fidei tantopere terreni potestas imperii, ut Britones etiam sibi subjiceret, accreverit, oportet, ut id, ne alioquin a veritate hic aberrasse Beda sit dicendus, Christi fide nondum suscepta, præstiterit; cum autem sic habeat, consecrarium est, ut Eduinus nec Britones ex arrogantia ambitioneve, qua, licet jam Christianus, fuerit inflatus, subjugarit ac ad tributum sibi pendendum compulerit. Adhæc, cum id etiam tunc, cum ad fidem nondum esset conversus, non aliam in finem, quam ut Britonum, qui plus semel, Scotis Pictisque sibi junctis, in Northumbriam irruerant magnisque hanc cladibus attriverant, vires infringeret ac ad pacem cum regno suo servandam compelleret, fecisse videatur, sane jure illi, ad quod Britones eorumque regem Ceduallam adegerat, tributum debebatur, idque adeo abs illis jam Christianus non ex arrogantia, sed ex justitiæ titulo exegisse est censendus. Quod cum ita sit, bellum etiam, quod Cedualla, ut illius pendendi onere sese eximeret, Eduino intulit, verosimillime, imo indubie, uti etiam Beda, dum Ceduallam in Eduinum tum rebellasse, lib. II, cap. XX scribit, satis indicat, exstiterit injustum, Eduinusque proinde, qui in illo vitam amisit, injuste fuisse occisus passim a scriptoribus recte asseritur.

AUCTORE
C. B.

E

et Cedualla
Britonum re-
ges in eum
insurrexe-
runt, dat pro-
batum.

F